

RECENT PUBLICATIONS ACTUALITĂȚI EDITORIALE

Book reviews Recenzii cărți

Routledge Handbook of Sports Performance Analysis

(Îndreptar de analiză a performanței în sport, de la Routledge)

Editori: Tim McGarry, Peter O'Donoghue, Jaime Sampaio

Editura: Routledge, martie 2015

494 pagini; Preț: \$67.95 sau 980 lei (eMag)

Nu constituie nici un fel de noutate faptul că, chiar și într-un domeniu relativ îngust, cum este cel al științelor sportului, numărul cărților ce apar într-o săptămână sau lună, și cu atât mai mult într-un an, este foarte mare. Ceea ce face din misiunea recenzentului o sarcină evident dificilă și, până la urmă, una plină de destulă responsabilitate, ținând cont că, de fapt, alegând să prezinte o carte el ignoră, „trece sub tăcere” multe altele, la fel de valoroase și așteptate/căutate de unii dintre cititorii revistei. Prin forța lucrurilor însă, alegerea, opțiunea de a scrie despre una sau alta dintre ultimele apariții care ar merita-o, este apanajul subsemnatului, ca responsabil pentru rubrica recenziilor de cărți străine deși, sincer – și ideal, poate – nu ar fi deloc rău ca, măcar din când în când, cititorii noștri să ne sugereze temele pe care și-ar dori să le trateze cărțile ce urmează a fi recenzate. Se mai întâmplă totuși ca procesul acesta complicat și greu de descris, prin care titularul decide cărei lucrări să-i dedice rubrica în numărul viitor al revistei, să nu țină nici de el însuși în exclusivitate. Așa s-au petrecut lucrurile în cazul de față când, neavând acces la suficientă informație despre volumul „Diabetes and Physical Activity”, de la Karger (2014), a trebuit să ne reorientăm și să ne îndreptăm atenția către un altul.

Întâmplarea a făcut însă să ajungem la o carte pe care, acum, după ce i-am cunoscut toate plusurile și foarte

puținele minusuri, o considerăm chiar mai interesantă și mai binevenită decât cea asupra căreia ne oprisem inițial. Și asta în primul rând deoarece lucrarea abordează o problematică asupra căreia nu ne-am mai îndreptat atenția până acum; este vorba de *analiza performanței (AP) în sport*. Pe de altă parte pentru că, după cunoștința noastră, acest aspect al AP este cvasiignorată, sau tratat rudimentar, de către antrenorii noștri, cu mare probabilitate din cauza faptului că în cadrul cursurilor de formare și perfecționare a lor, și în facultățile de profil, nu prea se pune accent pe el. La toate aceste argumente adăugându-se și un amănunt ce ține strict de biografia „profesională” a subsemnatului; care, perfect întâmplător – bursier Tempus la School of Sport and Exercise Sciences din Liverpool fiind –, a avut șansa ca, în noiembrie 1992, să asiste la lucrările primului „Congres Mondial de Analiză Notațională (vechiul termen pentru AP) în Sport”. Eveniment ce fusese inițiat și organizat de echipa binecunoscutului profesor Tom Reilly (conducătorul și sufletul sus-numitei instituții de învățământ, la acea vreme), echipă care, în 1987, inițiasă și organizase, de asemenea, primul Congres Mondial de Știință și Fotbal.

Voluminoasa lucrare, editată de trei specialiști de marcă, este rodul contribuției a încă 61 de autori, și apare în renumita serie „*Routledge International Handbooks*”. Ea este, credem, cel mai complet instrument de inițiere, informare și formare în analiza AP sportive, domeniu practic indispensabil azi în sportul de performanță, întrucât îi ajută pe antrenori și sportivi să acceadă la cea mai complexă, mai reală și mai specifică imagine a performanțelor pe care un sportiv, sau o echipă, le etalează în confruntările oficiale; imagine indiscutabil superioară (ca fidelitate și utilitate) „fotografiilor” obținute prin evaluarea de către antrenor, prin autoevaluare, prin testările cele mai sofisticate, sau prin experimentele de laborator. Și asta în condițiile în care tehnologia actuală permite obținerea instantanee de date statistice descriptive ale evoluției sportivilor/echipelor, iar prin utilizarea sistemelor flexibile de internet, inclusiv accesul la secvențe video din confruntarea sportivă aflată în curs de desfășurare.

În absolut însă, tehnica AP sportive le este necesară și utilă nu doar „actorilor și regizorilor”, adică celor direct implicați, ci și celor care abordează și asistă la meciuri de pe alte poziții și cu alte misiuni. Ne gândim în primul rând la comentatori/ziariști, dar și la cei din comisiile de rezolvare a litigiilor și contestațiilor sau la cercetători; care, atunci când confruntarea sportivă reală, oficială le devine obiect de studiu, trebuie să identifice, să rețină și să analizeze date mult mai precise, decât cele pe care

le-ar putea achiziționa din postura de simpli spectatori. Din fericire cartea de la Routledge răspunde și nevoilor acestor categorii profesionale, aducând la zi progresele metodologice legate de cercetarea bazată pe AP, evaluând dovezile pe care se fundamentează teoriile contemporane ale performanței sportive și trecând în revistă dezvoltările cele mai recente în planul AP aplicate la o gamă largă de sporturi: de la fotbal și până la atletism. De altfel, așa cum vom vedea și din prezentarea structurii sale, cartea acoperă practic fiecare dintre aspectele importante ale domeniului AP, inclusiv cele privitoare la tactica și strategia sportivă, la chestiunile mecanice ale tehnicii, la componentele fizice ale prestației sportive, la comportamentul antrenorilor și arbitrilor etc.

Numărul relativ neobișnuit de mare de capitole - 37 -, ne determină să ne abținem de la a le menționa chiar pe toate. Motiv pentru care, îi îndemnăm pe toți cei ce se vor arăta interesați să le cunoască și pe acelea pe care noi le vom trece cu vederea, să-și satisfacă îndreptățita curiozitate accesând link-ul: <http://www.taylorandfrancis.com/books/details/9781138908208/>.

În debutul secțiunii inițiale („Aspecte teoretice ale AP în sport”), mai precis în primele două capitole – care se pot lectura gratuit, aici: http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781136658631_sample_819452.pdf - sistemelor diadice și dinamice din jocurile de echipă se scoate în evidență necesitatea (obligativitatea, de fapt) centrării pe sportiv, și utilitatea AP pentru îmbunătățirea proceselor de anticipare și luare a deciziei. După care, în continuare, se glosează pe aspecte ce dau seamă de complexitatea formidabilă a fenomenului foarte special care este confruntarea dintre doi sportivi sau două echipe, complexitate amplificată până la extrem de caracterul său intrinsec dual și funciarmente dinamic. Astfel, în două capitole, Duarte Araújo (un foarte valoros și prolific psiholog sportiv european, de la Faculdade de Motricidade Humana din Lisabona), împreună cu alți doi cercetători, abordează așa-numitul ciclu „intenție-percepție-acțiune” (cap.3), respectiv problema sistemelor diadice și dinamice din jocurile de echipă (cap.6). Restul capitolelor aplecându-se asupra unor teme plasabile în aceeași gamă de preocupări: auto-organizare și constrângere în performanța sportivă (cap. 4), competiția sportivă ca sistem dinamic autoorganizat (5) și sistemele complexe din jocurile sportive (7).

Următoarele 5 capitole alcătuiesc secțiunea a II-a, intitulată „Metodele, și evaluarea în AP sportive”. Privită în totalitatea sa, această secțiune reprezintă o sinteză asupra întregii game de abordări evaluative în sport, o sinteză - nu se putea altfel - ale cărei capitole par să fie impuse de însăși existența numeroaselor discipline sportive (sporturi); care, în ultima instanță, nu înseamnă altceva decât modalități distincte de întrecere între oameni, cu reguli bine stabilite la un moment dat, dar și în continuă schimbare-adaptare-perfecționare. Găsim în această secțiune capitole să le spunem „logice” - cele de la început -, unde autorii epuizează teme „obligatorii”, cum ar fi analiza performanțelor tactice în jocurile „invazive”, practic în fotbal (cap.8), modul cum trebuie utilizate variabilele colective atunci când se întreprinde AP în jocurile de echipă (cap. 9), sau indicatorii de performanță în jocuri (cap. 10). Totodată însă, către sfârșitul secțiunii,

întâlnim și capitole mult mai atractive, prin perspectivele mai ingenioase și mai proaspete pe care le propun. Este în primul rând cazul penultimului capitol (11) al secțiunii, în care Peter O'Donoghue – unul dintre editorii cărții, președinte al International Society of Performance Analysis și editor general al International Journal of Performance Analysis of Sport - tratează așa-numita „profilare” (stabilirea profilului) a performanței sportive (sports performance profiling), „metodă ce poate fi utilizată în beneficiul sportivului, de către sportivul însuși, antrenori, sau părinți, în scopul facilitării îndeplinirii obiectivelor stabilite” (http://www.asdcr.ca/images/library/022112_E8EqMS23GPjG297_164217.pdf).

Secțiunea a III-a se intitulază „AP sportive în contextele profesionale” și înglobează 4 capitole, dintre care primele două se ocupă de antrenori; cum este și firesc, analiza performanțială vizându-i nu doar pe sportivi, ci și pe antrenorii lor, practic modul lor de comunicare (cap. 13), și comportamentul (cap. 14). Dar antrenorii/managerii nu sunt doar subiecți pentru AP ci și, sau în primul rând, beneficiari ai ei (cap. 15). Pentru aceasta este nevoie ca ei să fie cât mai familiarizați cu tehnologia AP și, desigur, capabili să comprime-convertească imensa cantitate de date pe care ea li le pune la dispoziție, în acel feedback care le va permite să cunoască atât exprimarea curentă, cât și potențialul de exprimare al jucătorilor, luați separat și/sau considerați în contextul echipei. Accesul antrenorilor/managerilor la toate aceste avantaje este condiționat însă de „achiziționarea”/însușirea unui model integrat de analiză și management al performanței, cum este și cel propus de autorul capitolului, în încheiere. Despre aplicațiile media privind AP și beneficiile pe care continua lor îmbunătățire și răspândire le aduce, în planul calității și atractivității spectacolului sportiv oferit de televiziuni, ne vorbește și lămurește autorul ultimului capitol al celei de-a treia secțiuni a cărții.

Așa cum o sugerează și titlul - „Alte aspecte ale AP sportive” - următoarea secțiune, alcătuită din 9 capitole, abordează o mare diversitate de teme și subiecte ale tehnologiei AP în sport. Astfel, utilitatea și utilizarea AP în obiectivarea eficienței tehnice (cap. 19), a tacticii și strategiei (cap. 20), dar și a unor variabile situaționale mai mult sau mai puțin specifice diverselor discipline sportive (cap. 21), reprezintă chestiuni ce țin de bazele AP, și nu aveau cum să lipsească dintr-o asemenea lucrare. Ele nu sunt tratate însă doar dintr-o perspectivă „tradiționalistă”, „clasică”, ci sunt completate-actualizate cu cele mai recente viziuni, noțiuni și concepte, în acest scop apelându-se la, și utilizând instrumente ce-și au sorginea în domeniul atât de promițător și „la modă”, al așa-numitelor rețele neurale artificiale (self-organizing maps = SOMs). Facem referire aici la cap. 18 (Rețelele neurale în analiza tehnicii sportive) și 19 (Rețelele neurale aplicate la analiza jocurilor sportive), în care ne sunt prezentate idei și încercări dintre cele mai îndrăznețe și ingenioase, de utilizare a „hărților auto-organizate”, un tip specific de rețele neurale artificiale, de către specialiștii ce analizează performanțele tehnice ale sportivilor. De o abordare mai particulară, inovativă se bucură și tactica sportivă. Astfel, în cap. 24, prof. Daniel Memmert – de la Deutsche Sporthochschule, Köln, poate cel mai de seamă

exponent al unui domeniu emergent din științele sportului (ne referim la creativitatea în sport) - discută modelele și paradigmele actuale ale creativității tactice, circumscriind cadrul teoretic al analizei performanțelor sportivilor, în planul acesteia. Acordând, cum este și de așteptat, o atenție specială comportamentului creativ tactic al practicanților sporturilor de echipă, el subliniază și implicațiile unor factori precum atenția și motivația, și scoate în evidență plusurile și minusurile diferitelor modalități de „cuantificare” a respectivului comportament.

Secțiunea de încheiere - „Analiza performanțelor sportive, aplicată” - conține nu mai puțin de 12 capitole, fiecare dintre ele ocupându-se de un anumit sport, sau de o grupă de sporturi. Celor mai populare discipline sportive, ca număr de practicanți și/sau spectatori/telespectatori - bineînțeles din perspectivă anglo-saxonă (vezi cricket-ul !) - le sunt alocate capitole speciale: fotbal (cap. 26), rugby (27), baschet (28), volei în sală și pe plajă (29), handbal (30), cricket (31). Urmează grupe de sporturi: sporturile cu

racheta (32), cele de contact (33) și de ochire a unei ținte (34), o grupă de discipline în care intră înotul, alergările, ciclismul și triatlonul (35), și atletismul (36). Ultimul capitol fiind dedicat așa-numitelor sporturi tehnice și de compoziție, exemplificate prin gimnastica ritmică.

Având un conținut atât de specializat și exhaustiv, și beneficiind de o multitudine de atu-uri, din care noi am scos în evidență doar câteva, putem spune fără nici un fel de ezitare că această foarte recentă apariție de la Routledge se constituie într-o carte esențială, „de căpătâi”, pentru orice student, cercetător sau profesionist-practician al domeniului AP și, desigur, pentru orice antrenor/manager care activează deja, sau care își propune să activeze în sportul de performanță.

Gheorghe Dumitru
gdumitru@seanet.ro